

Yva ry

Lausunto: Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä

Lausuntopyyntö VN/8745/2019 (Työ- ja elinkeinoministeriö)

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja koskien ehdotettua lakia uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä. Lakiehdotuksen tarkoituksena on sujuvoittaa ja nopeuttaa uusiutuvan energian tuotantolaitosten luvittamista ja siten edistää uusiutuvan energian käyttöönottoa Suomessa. Lailla on tarkoitus toimeenpanna RED II -direktiivi. Yva ry ottaa kantaa lakiehdotukseen vain siltä osin, kuin ehdotetut muutokset liittyvät vaikutusarviointiin.

Yva ry pitää lähtökohtaisesti kannatettavana lakiesityksen tavoitteita ja pyrkimystä hallinnollisten ja lupamenettelyjen sujuvoittamiseen. Viime vuosien aikana on sujuvoittamista ja menettelyjen yhteensovittamista pyritty edistämään usean eri lain puitteissa. Yhdistys kehottaa ministeriötä kiinnittämään huomiota siihen, etteivät erilaiset yhteensovittamisen menettelyt päädy olemaan konfliktissa keskenään tai jopa kokonaan ristiriitaiset.

Yva ry pitää tärkeänä sitä, että YVA-menettely pysyy omana itsenäisenä prosessina jatkossakin. YVAN vaikuttavuus perustuu ensisijaisesti siihen, että arviointi on osa hankkeen suunnitteluvaihetta ja arvioinnin tuloksia myös hyödynnetään hankesuunnittelussa. Tästä syystä yhdistys kannattaa sitä ehdotuksen linjausta, että YVA-menettelyä ei olla yhdistämässä ehdotetun lain mukaisten lupamenettelyiden yhteyteen ja niitä koskevan aikarajan piiriin. Kuten lakiesityksessä todetaankin, ympäristövaikutusten arviointi on osa laitoksen suunnitteluvaihetta ja se tulee suorittaa hyvissä ajoin, pääsääntöisesti ennen luvitusvaihetta, jota käsiällä oleva lakiesitys erityisesti koskee. Äskettäin voimaantullut laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamisesta (764/2019) sallii tietyissä tilanteissa YVA- ja ympäristömenettelyjen osittaisen yhteensovittamisen, joka tulee sovellettavaksi myös uusiutuvan energian tuotantolaitoksia koskevissa hankkeissa, mikäli ko. lain asettamat ehdot muutoin toteutuvat.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa koottavan tiedon tulisi siirtyä mahdollisimman tehokkaasti hankkeen suunnitteluun, ja tämän varmistamiseksi tiedon pitäisi olla tiiviisti mukana myös luvituksessa. Yhdistys pitää erittäin toivottavana, että menettelyjen yhteensovittaminen edistää tiedon siirtymistä YVAsta eri lupamenettelyihin.

Ehdotettu sähköinen yhteyspiste voi edistää tiedon siirtoa, koska YVA-menettelyn aineistot ovat sen kautta kaikkien lupaviranomaisten saatavilla. Sähköisen yhteyspisteen toteutustavan tuleekin olla sellainen, että YVA-menettelyn tiedot voidaan sen kautta välittää. Pelkkien sähköisten asiakirjojen (pdf-tiedostot) lisäksi aineistossa voi olla karttoja, videoita, malleja ja muita sähköisiä medioita, joiden hyväksikäyttöä sähköisen yhteyspisteen ei pidä ainakaan vaikeuttaa.

Yhdistys kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksen mukaan perustettavalla yhteyspisteviranomaisella on kuitenkin velvollisuus antaa lain piiriin kuuluvaa laitoshanketta koskien neuvontaa myös YVA:n osalta. YVA-yhteysviranomaisella (hankealueen ELY-keskus) on myös YVA-lain mukaisesti velvollisuus neuvoa hankevastaavaa YVA-asiassa. Näiden neuvontaroolien kesken ei tulisi syntyä epäselvyyttä taikka ristiriitaa. YVA-yhteysviranomaisella on myös valta päättää yksittäistapauksessa, tulisiko hankkeeseen soveltaa YVA-menettelyä vai ei. Yhteyspisteviranomaisella ei ole mahdollisuutta tehdä tätä harkintaa. Yhdistys esittääkin, että yhteyspisteviranomaisen ja YVA-yhteysviranomaisen keskinäinen työnjako ja roolitus tulee sekä määritellä että viestiä

hankeosapuolille erittäin selkeästi. Yhteyspisteviranomaisen ja yhteysviranomaisen nimikkeiden samankaltaisuus voi aiheuttaa asiaa tuntemattomissa hankeosapuolissa hämmennystä, joten viestimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Yhteyspisteviranomaisen YVA-menettelyä koskevan neuvontaroolin tulee pitäytyä YVA-menettelyä ja siihen liittyviä vaiheita ja aikatauluja koskevaan yleisneuvontaan. YVA-menettelyn tarvetta tai sisältöä koskevan neuvonnan osalta yhdistys näkee riskinä, että hankeosapuolet voivat ymmärtää yhteyspisteviranomaisen neuvojen edustavan YVA-yhteysviranomaisen kantaa, vaikka neuvonta on tarkoitettu yleisluontoiseksi. Yhteyspisteviranomaisen on siis neuvonnassaan syytä jatkuvasti muistuttaa hankeosapuolia YVA-yhteysviranomaisen roolista, mikäli hankkeessa YVA-menettely tulee tai saattaa tulla tehtäväksi.

Yhdistys kiinnittää huomiota yhteyspisteviranomaisen erittäin laajaan neuvontavelvollisuuteen. Yhteyspisteviranomaisen riittävästä resurssoinnista ja tehtävässä toimivan henkilöstön kouluttamisesta ja jatkuvasta tuesta on ehdottomasti huolehdittava. Liiallisessa resurssi- ja aikapaineessa toimiva yhteyspisteviranomainen ei pysty antamaan laadukasta neuvontaa. Samassa yhteydessä on varmistettava, että yhteyspisteviranomaisen rooli ei vähennä resursseja muista tehtävistä, kuten jo ennestään tiukalla miehityksellä toimivasta YVA-yhteysviranomaisen tehtävästä.

Yhdistys pitää periaatteessa hyvänä lakiehdotuksessa esitettyä aikarajaa, jonka mukaan sähköä tuottavien laitosten lupa- ja muut hyväksymismenettelyt täytyy pystyä hoitamaan kahden vuoden kuluessa. Yhdistys esittää huolensa mahdollisuudesta, että YVA-menettelyjä saatetaan yrittää väkisin kiirehtiä aikarajan vuoksi saattamalla lupahakemuksia vireille jo ennen YVAN valmistumista. Niissä hankkeissa, joissa on sovellettava YVA-menettelyä (joko hankeluettelon tai yhteysviranomaisen erillisen päätöksen perusteella) ehdotetun lain asettaman aikarajan kulumisen tulisikin yhdistyksen näkemyksen mukaan alkaa vasta YVA-menettelyn valmistuttua.

Helsingissä 4.9.2020

Yva ry hallitus

Puheenjohtaja Mattias Järvinen

Lausunnon valmisteli Janna Riikonen